

Додаток
до розпорядження голови обласної
державної адміністрації
від 28.04.2021 № 473/2021-р

І Н Ф О Р М А Ц І Я

про стан поводження з відходами у Хмельницькій області

Відходи є одним з найбільш вагомих факторів забруднення навколишнього природного середовища і негативного впливу на благополуччя та стан здоров'я людей.

Відповідно до Закону України “Про відходи” поводження з відходами – це дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення.

За даними статистичної звітності на підприємствах Хмельницької області у 2019 році (оприлюднення статистичних даних за 2020 рік відбудеться у вересні 2021 року) утворилося 0,9 млн т відходів I-IV класів небезпеки.

На 01 січня 2020 року в області накопичено 324,1185 т відходів I класу небезпеки, з них – 253,5185 т становили непридатні та заборонені до подальшого застосування хімічні засоби захисту рослин (далі – ХЗЗР), 83,2 т – II, 1724,7 т – III та 8885372,2 т – IV класів небезпеки, з яких 8748923,4 т становлять тверді побутові відходи.

В області переробляється і повторно використовується 23,1 т полімерних відходів; передано на переробку в якості вторинної сировини 266,9 т відпрацьованих шин; 357,4 т відпрацьованих мастил використано в різних технологічних процесах; на утилізацію передано 7 т гальванічних шламів та 53,9 т відпрацьованих акумуляторів.

Найбільшим утворювачем шламів гальванічних у 2019 році було державне підприємство “Новатор”, яким утворено 8 т відходів.

Ситуація, що склалася у сфері екологічної, антропогенної та техногенної безпеки в області, створює загрозу для безпечного існування сучасного і майбутніх поколінь.

З метою впровадження системного підходу до поводження з відходами на регіональному рівні рішенням сесії обласної ради від 27.03.2018 року № 39-18/2018 затверджено Програму поводження з відходами у Хмельницькій області на 2018-2022 роки (далі – Програма).

Проблема відходів є актуальною й досить гострою для сільської місцевості. У більшості сільських населених пунктах відсутні програми поводження з відходами (минулоріч в області діяло 75 місцевих таких програм, термін дії

у 50 закінчився 31.12.2020), схеми санітарної очистки населених пунктів та правила благоустрою, що призводить до утворення стихійних сміттєзвалищ та погіршує екологічний і санітарний стан прилеглих територій.

На 01 січня 2021 року розроблено та затверджено 413 схем санітарного очищення населених пунктів (при цьому наявні схеми не враховують такого елемента як роздільний збір ресурсоцінних компонентів) та 338 правил благоустрою населених пунктів.

Протягом 2020 року в області виявлено і ліквідовано 1756 несанкціонованих сміттєзвалищ загальною площею 19,013 га, з яких зібрано та вивезено 38,03 тис. м³ сміття. Така ситуація повторюється щороку внаслідок неповного охоплення населення службами збирання твердих побутових відходів та низьких штрафів за порушення екологічного законодавства.

Частка населення, охопленого послугою з вивезення побутових відходів, становила 76,5 відсотка.

На території області нараховується 746 полігонів та сміттєзвалищ, у тому числі 21 міський (районний) полігон твердих побутових відходів, 14 селищних та 711 сільських сміттєзвалищ.

На виконання постанов Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 № 1216 “Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів”, від 31.08.1998 № 1360 “Про затвердження Порядку ведення реєстру об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів” Департаментом природних ресурсів та екології обласної державної адміністрації сформовано та ведуться реєстри місць видалення відходів та об’єктів утворення, оброблення й утилізації відходів. На 01 квітня 2021 року погоджено та затверджено 524 паспорта місць видалення відходів, у тому числі для 422 сільських, 11 селищних сміттєзвалищ та 21 полігону твердих побутових відходів, 568 реєстрових карт об’єктів утворення відходів, 34 реєстрових карти об’єктів оброблення та утилізації відходів та розроблено 942 технічних паспорта на відходи. Відповідно до вимог цих постанов власники щорічно мають вносити зміни до паспортів місць видалення відходів та реєстрових карт об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів за результатами їх перегляду, дані про які подаються до облдержадміністрації для внесення змін до відповідних паспортів, реєстрових карт та реєстрів. У 2020 році такі зміни внесли усього 17 власників об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та 42 власники місць видалення відходів.

Із 21 полігону міст обласного значення та райцентрів усього 5 мають проектно-кошторисну документацію (Городок, Деражня, Нетішин, Славута та смт Теофіполь) та на 21 полігон оформлено паспорти місць видалення відходів.

Досі залишається проблемним питанням незадовільний екологічний стан та незавершена паспортизація місць видалення твердих побутових відходів на території селищних та сільських рад.

Існує проблема з перевантаженістю полігонів. Потребують розширення або закриття полігони у містах Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Нетішин, Славута, Старокостянтинів, Шепетівка.

У поводженні з побутовими відходами у Хмельницькій області переважає їх захоронення (близько 99,9% побутових відходів), частка компостування та рециклінгу залишається незначною.

Збирання побутових відходів здійснюється за допомогою контейнерної системи. Продовжується запровадження роздільного збирання побутових відходів. Роздільний збір запроваджено у 27 населених пунктах області.

Для цих цілей встановлено євроконтейнери та контейнери з металевими решітками. Роздільно збирають ПЕТ-пляшки, скло, папір, жерстяні банки та плівку. Встановлено більше 960 контейнерів для роздільного збирання.

У 2020 році придбано 471 контейнер для збору відходів, у тому числі 117 контейнерів для роздільного збору, на загальну суму 1735,418 тис. грн та створено 32 контейнерних майданчики на суму 1253,4 тис. грн за кошти місцевих бюджетів та власні кошти підприємств. На 01.02.2021 встановлено 10 підземних контейнерних майданчиків.

У вересні минулого року відкрито Центр управління відходами на території полігону твердих побутових відходів м. Хмельницький, де приймають будівельні відходи, "зелені відходи", меблі, побутову техніку, ПЕТ, скло, папір, поліетилен, упаковку Tetra пак, небезпечні відходи, змішані відходи, метал, одяг.

Усього в області діє 33 суб'єкти з приймання вторинної сировини (макулатура, склобій, металобрухт, пластик, жерстяні банки, плівка).

На сьогодні існують проблеми подальшого запровадження роздільного збирання корисних компонентів відходів, що пов'язано, насамперед, з відсутністю реального стимулюючого ринку збуту таких компонентів, зацікавленості у цій проблемі. Крім цього, вторинне використання, переробка та знешкодження твердих побутових відходів потребують вкладення значних коштів.

Для часткового вирішення проблеми щодо зменшення обсягів утворення відходів у м. Хмельницький з 2016 року уведено в дію сміттесортувальну лінію СЛ-120, яка з часом дасть змогу розвантажити діючий полігон твердих побутових відходів на 20-30%, та здано в експлуатацію когенераційну установку з дегазації полігону. Із серпня 2018 року на полігоні твердих побутових відходів м. Кам'янець-Подільський за кошти приватного інвестора побудовано технологічну лінію з дегазації полігону для вироблення електроенергії, що значно підвищило безпеку його експлуатації. Сміттесортувальна лінія функціонує також у м. Дунаївці (потужність – 5425 т/рік змішаних відходів). У процесі будівництва знаходяться сортувальна лінія у містах Волочиськ (проектна потужність – 50000 т/рік) та місті Хмельницький (сміттесортувальна станція проектною потужністю 40 т/год у складі комплексу з переробки твердих побутових відходів). Будівельні роботи ще не розпочато. У місті Старокостянтинів планується розробити проектну документацію на будівництво комплексу для

переробки твердих відходів з елементами збору газу з полігону та рекультивації існуючого полігону твердих побутових відходів.

На території області існують підприємства, що переробляють вторинну сировину: ТОВ “Понінківська картонно-паперова фабрика – Україна” (смт Понінка), ПП “Шклярук” (Солобковецька територіальна громада) – папір; ТОВ “Полімет”, ТОВ “Преттль-Кабель”, ПП “Пакт” (м. Кам’янець-Подільський), ТОВ “Сіб-Пласт” (Ярмолинецький район, село Антонівці) – полімери.

Також на території області функціонує ТОВ “Теофіпольська енергетична компанія” з комплексного виробництва електричної та теплової енергії з біогазу (загальна потужність комплексу становить 15,6 МВт). Сировиною для вироблення електроенергії з біогазу є відходи тваринницьких підприємств (свиноферм), жом буряковий та мелясна барда з цукрового заводу, силос.

В області відсутні сміттєперевантажувальні станції, станції анаеробної переробки, установки для термічного оброблення побутових відходів.

Однією з найгостріших екологічних проблем на Хмельниччині є ситуація у сфері поводження з небезпечними (токсичними) відходами.

В області відсутня система управління небезпечними відходами у складі побутових. Управління небезпечними відходами здійснюється суб’єктами їх утворення, або відходи передаються суб’єктам господарської діяльності, що мають відповідні ліцензії.

У 2019 році у містах Дунаївці, Кам’янець-Подільський, Старокостянтинів, Хмельницький упроваджено роздільне збирання небезпечних відходів у складі побутових.

Збирання небезпечних відходів домогосподарств здійснюється лише у місті Хмельницький Екобусом.

Перероблення сировини ресурсоцінних компонентів побутових відходів з 2011 по 2019 рік зросло з 0,36% до 0,76 відсотка.

Управління відпрацьованими нафтропопродуктами та мастилами (оливами) здійснюють суб’єкти господарювання, які мають відповідні ліцензії. За даними Державної екологічної інспекції в області у 2019 році 166 підприємств утворювали відпрацьовані мастила та оливи, значну частину яких передано до кінця року за межі області на утилізацію.

Загрозу безпеці держави, суспільству та довкіллю створює наявність значних обсягів непридатних до застосування і заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (далі – ХЗЗР), які накопичилися протягом попередніх років на території області у кількості 253,5185 тонни, та підлягають знешкодженню і зберігаються в 11 місцях.

Крім того, під час комплексної інвентаризації місць накопичення ХЗЗР та їх обсягів у 2019 році, додатково виявлено 93,75 тонни невідомих хімічних речовин, що мають ознаки ХЗЗР, які потребують визначення складу і властивостей комісіями з питань поводження з безхазяйними відходами органів місцевого самоврядування, та знешкодження.

Місця зберігання непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин перебувають у неналежному стані (тара, в якій зберігаються непридатні ХЗЗР, з часом втрачає свою цілісність, порушується її герметичність, що загрожує забрудненню довкілля).

Гострим залишається питання визначення підрядника на здійснення знешкодження ХЗЗР та залучення компаній з перевіреними технологіями.

Зокрема, відповідно до Програми охорони навколишнього природного середовища Хмельницької області на 2016-2020 роки протягом періоду її дії виділялися кошти з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища та проведено тендерні процедури на закупівлю послуг з робіт із забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання і знешкодження ХЗЗР та тари від них, у тому числі з підготовки та вивезення їх з місць централізованого зберігання.

Проте, у зв'язку з відсутністю ліцензій на провадження господарської діяльності у сфері знешкодження непридатних до застосування хімічних засобів захисту рослин на території України, роботи протягом тривалого часу залишаються не виконаними, що спричиняє негативний вплив і подальше забруднення довкілля.

Наразі до Програми включено заходи з проведення таких робіт.

Актуальною для області проблемою є знешкодження медичних відходів.

Зокрема, низький рівень поводження з медичними відходами, що здійснюється у закладах охорони здоров'я; відсутність холодильного обладнання для зберігання відходів при низьких температурах; обмежені можливості для придбання високоякісного обладнання для оброблення медичних відходів. А також обмеженість бюджетного фінансування закладів охорони здоров'я, що не дозволяє у повній мірі забезпечити дотримання вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 08.06.2015 № 325 стосовно відповідних нормативів з цих питань.

Проблемою є також безпечна утилізація колючих і ріжучих предметів (голок від шприців, систем, лабораторних скарифікаторів тощо) та використаного матеріалу (ватних тампонів, серветок тощо).

За даними Головного управління статистики в області у 2019 році утворилося 11,4 тонн медичних та біологічних відходів.

Відповідальність за утилізацію і видалення медичних відходів несуть медичні заклади.

На території Хмельницького району (с. Осташки) діє установка зі спалювання відходів від надання послуг з охорони здоров'я людей, власником якої є комунальне некомерційне підприємство "Хмельницький обласний протитуберкульозний диспансер" Хмельницької обласної ради. Виробнича потужність інсинератора "Мюллер СР-30 М" – 30 кг за годину, режим роботи 8-12 год/день. За 2019 рік було утилізовано 7,31 т медичних відходів від 22 медичних закладів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2018 № 820 затверджено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року (далі – Стратегія). Відповідно до положень Стратегії, заходів Національного плану управління відходами до 2030 року, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117-р (далі – Національний план), у 2020 році підготовлено проєкт Регіонального плану управління відходами у Хмельницькій області до 2030 року та звіт про стратегічну екологічну оцінку Регіонального плану. Регіональним планом передбачається створення нових об'єктів інфраструктури поводження з відходами (полігони твердих побутових відходів, заводи з оброблення твердих побутових відходів та, за потреби, інші об'єкти оброблення відходів для окремих видів відходів); покращення системи збирання, сортування, вивезення, повторного використання та перероблення відходів; інші необхідні заходи щодо удосконалення системи поводження з відходами, підвищення обізнаності щодо ефективного поводження з відходами серед населення області.

На виконання заходів Національного плану та Програми в навчальні програми включено тематичні позакласні заходи щодо управління відходами. Позаурочна і позакласна екологічна робота з учнями проводиться і усіх школах області. Проведено тематичні заходи “Сортуємо сміття – дбаємо про майбутнє!”, організовано конкурси на кращу листівку та малюнок “Зберігай довкілля – сортуй відходи!”. У закладах загальної середньої освіти проходять екологічні акції: “Пластик – не сміття, а допомога”, “Друге життя паперу”, “Екосумка”, “Чисте довкілля”, “Здай лампу – збережи природу”, “Батарейкам – утилізація!”, “Відходи – у доходи!” тощо.

Хмельницький інститут післядипломної педагогічної освіти постійно організовує навчання педагогів з метою вдосконалення їх екологічної компетентності через різні форми методичної роботи (методичні об'єднання педагогів, школи передового педагогічного досвіду, майстер класи тощо).

У закладах дошкільної освіти систематично проводяться методичні години для педагогів з презентаціями досвіду “Повторне використання матеріалів”.

На територіях закладів дошкільної освіти міст Хмельницький та Славута створено компостери для отримання органічного добрива з опалого листя, залишків рослин та гілочок.

Проведення акції із залученням батьківської громади на тему: “Прибери територію загального користування”, “День без іграшки” – використання відхідних та вживаних матеріалів для ігор з дітьми та інше.

Практикуються випуски дитячих газет “Енерготеремок”, “Бережімо довкілля”, присвячені сортуванню та підготовці до утилізації відходів.

У м. Хмельницький у рамках проєкту “Розумне довкілля Хмельницький” передбачено створення навчального центру поводження з відходами для мешканців міста та області. Центр працюватиме у форматі турів для учнів, студентів, де в інтерактивній формі вони зможуть познайомитися із впливом

сміття на довкілля, особливостями поводження з відходами та специфікою роботи сміттєпереробного заводу, який буде збудовано у місті.

У зв'язку з карантинними обмеженнями традиційні екологічні акції та фестивалі носили інформаційний характер.

У багатьох навчальних закладах освіти розміщено контейнери для сортування відходів, створено інформаційні куточки щодо правильного їх сортування.

Керівник апарату
адміністрації

Оксана ВЖЕШНЕВСЬКА